

Jerzy Szymaniuk

Uniwersytet Zielonogórski

INSTITUTE OF MUSIC UNIVERSITY OF ZIELONA GÓRA PRESENTS BIG BAND SERIES

Wraz z powstawaniem na polskich uczelniach nowych kierunków kształcenia o profilu jazzowym zaobserwować można rodzącą się piśmienniczą, internetową i werbalną aktywność w zakresie dyskusji nad tymże rodzajem muzyki. Jej dynamika pozostawia jeszcze wiele do życzenia, niemniej jednak pojawiające się głosy są niezwykle istotne. Do dyskusji dołączają środowiska akademickie, muzycy-praktycy (ważny głos praktyków) czy dziennikarze, a spotkania coraz częściej mają charakter międzynarodowy. Aktywność taką od kilkunastu lat rozwija również Instytut Muzyki Uniwersytetu Zielonogórskiego¹. Estetyka jazzu, problemy wykonawcze, zagadnienia dydaktyczne są tematem organizowanych konferencji, seminariów, warsztatów, a także ukazujących się publikacji.

Niniejszy tekst ma charakter informacyjny i dokumentacyjny, a powstał z kilku powodów. Jednym z nich jest prezentacja materiałów nutowych przeznaczonych dla orkiestr jazzowych, tym bardziej że wciąż istnieje deficyt na polskim rynku publikacji o profesjonalnym charakterze. Ważnym powodem jest również próba zainspirowania liderów, muzyków zespołów, aranżerów do przygotowywania prac twórczych (kompozycji i aranżacji) przeznaczonych bezpośrednio dla swoich zespołów. Świadomość umiejętności muzyków i ich możliwości wykonawczych pozwoli na opracowanie i realizację utworów adekwatnych do aktualnego poziomu konkretnej orkiestry. Oczywiście nie oznacza to absolutnie, aby zrezygnować należało z klasyki repertuaru światowych bandów będących wzorem dla obecnie działających orkiestr. Głównym walorem przeciw tych kultowych aranżacji są narzędzia twórcze, techniki kompozytorskie,

¹ M.in. konferencje: *Jazz w kulturze polskiej* (cztery edycje od 2013 roku; pod tym samym tytułem ukazały się publikacje pod redakcją Rafała Ciesielskiego), *International Scientific – Methodical Conference, Contemporary Teaching in Jazz Music* (2015). Przy współpracy z Zielonogórskim Stowarzyszeniem Jazzowym odbyły się cztery Seminaria Jazzu (2007-2010) oraz wiele warsztatów. Problemy wykonawcze w muzyce jazzowej były podejmowane również w ramach innych organizowanych w Instytucie Muzyki UZ konferencji.

instrumentacja, kształtowanie formy, budowanie napięć, ekspresja, a także ich wartość poznawcza i atrakcyjność.

Pamiętajmy jednak, że dobór właściwego repertuaru jest istotnym elementem metodyki prowadzenia zespołów. Przemysłany i dostosowany, pomoże uniknąć sytuacji, kiedy to np. z dziesięciu big-bandów konkurujących na tym samym festiwalu blisko połowa wykonuje utwory tego samego autora (czasami nawet te same wręcz kompozycje), z czego tylko jedno wykonanie jest poprawne. Owszem, prezentowany repertuar jest atrakcyjny, aranżacje są świetnie napisane, lecz, niestety, przerastające stopniem trudności możliwości wykonawcze orkiestry. Dlatego też ta uwaga ma na celu zachęcenie do dzielenia repertuaru z propozycjami specjalnie napisanymi dla danego zespołu, uwzględniającymi również preferencje stylistyczne.

Tytuł *Institute of Music University of Zielona Góra Presents Big Band Series* jest serią wydawniczą zeszytów aranżacyjnych przeznaczonych na orkiestry jazzowe typu big-band. Seria wydawnicza obejmuje prace twórcze z zakresu kompozycji i aranżacji przygotowane przez pracowników dydaktycznych Instytutu Muzyki na Wydziale Artystycznym Uniwersytetu Zielonogórskiego, a także liderów prowadzonych orkiestr – Jerzego Szymaniuka² oraz Bartosza Pernala³. Autorzy prezentują twórcze opracowania kompozycji innych twórców, a także utwory własne.

Prace twórcze podejmują istotne zagadnienia z zakresu wykonawstwa i interpretacji współczesnej muzyki jazzowej. Stanowią materiał poglądowy dla studentów, aranżerów i dyrygentów. Każdy zeszyt zaopatrzone jest w kartę tytułową, wykaz instrumentarium, uwagi dla dyrygentów⁴, partyturę i glosy, dlatego też jest gotowym materiałem do celów praktycznych⁵.

Autorzy w swoich pracach odwołują się do tradycyjnych form wykonawstwa muzyki jazzowej, a także do współczesnej estetyki jazzu. W partyturach odnajdujemy inspiracje pochodzące od mistrzów gatunku (np. Count Basie i Neal Hefti – *Del Sasser*; Miles Davis i koncepcja modalna – *Breakfast at Tiffany's Theme*; Bob Mintzer – *Cabo Girão*; John Fedchock – *Night in Tunisia*). Są one rozwijane w ramach indywidualnego języka autorów aranżacji.

Prezentowany cykl wydawniczy realizowany jest w ramach zadania badawczego prowadzonego w Instytucie Muzyki⁶. Recenzentem dotychczas wydanych zeszytów jest

² Jerzy Szymaniuk (prof. dr hab.) sprawuje także opiekę naukową, zajmuje się przygotowaniem publikacji, redakcją tekstu nutowego.

³ Bartosz Pernal (dr) – zajmuje się również przygotowaniem publikacji oraz redakcją tekstu nutowego.

⁴ Zeszyty są wydawane w języku angielskim.

⁵ Zeszyty wystandaryzowane w zakresie grafiki, czcionek, wszelkich opisów, didaskaliów.

⁶ Zadanie realizowane w ramach tematu badawczego *Muzyka we współczesnej kulturze i edukacji*. Zakres badań obejmuje m.in. zagadnienia związane ze specyfiką muzyki jazzowej w aspekcie jej wykonawstwa, koncepcji artystycznych i narzędzi twórczych, problematyki dotyczącej kształcenia.

prof. Andrzej Zubek (Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach), a opiekę wydawniczą sprawuje Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Celem wydawniczym jest opracowanie materiałów dydaktycznych z zakresu wybranych przedmiotów, m.in. instrumentacji, kompozycji i aranżacji, metodyki prowadzenia zespołów, zajęć praktycznych w ramach big-bandu, czytania partytur, dyrygowania⁷. Cykl ten powstał również z myślą o liderach i instruktorach zespołów, zarówno profesjonalnych, jak i amatorskich. W jednej z recenzji jej autor zamieścił następujący komentarz:

Polski rynek wydawniczy posiada duży deficyt literatury przeznaczonej na różnego rodzaju zespoły jazzowe (małe czy duże). Dlatego też powyższa publikacja dedykowana big-bandom o klasycznym składzie jest bardzo pożądana i oczekiwana w środowisku jazzowym⁸.

Dotychczas ukazały się następujące zeszyty⁹:

1. *Institute of Music University of Zielona Góra Presents, DEL SASSER*, composed by Sam Jones, arranged by Jerzy Szymaniuk, Big Band Series Vol. 1, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2018, liczba stron: 52, ISBN: 978-83-7842-350-8, ISMN: 979-0-801573-12-4.
2. *Institute of Music University of Zielona Góra Presents, LESTER LEAPS IN*, composed by Lester Young, arranged by Jerzy Szymaniuk, Big Band Series Vol. 2, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2018, liczba stron: 64, ISBN: 978-83-7842-323-2, ISMN: 979-0-801573-04-9.
3. *Institute of Music University of Zielona Góra Presents, SIMONE*, composed by Frank Foster, arranged by Jerzy Szymaniuk, Big Band Series Vol. 3, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2021, liczba stron: 78, ISBN 978-83-7842-473-4, ISMN 979-0-801573-28-5.
4. *Institute of Music University of Zielona Góra Presents, BREAKFAST AT TIFFANY'S THEME*, composed by Krzysztof Komeda, arranged by Jerzy Szymaniuk, Big Band Series Vol. 4, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2018, liczba stron: 64, ISBN: 978-83-7842-321-8, ISMN: 979-0-801573-00-1.

⁷ Prace twórcze, wydane w postaci zeszytów, zostały nagrane na płytach big-bandów prowadzonych przez autorów aranżacji. Więcej informacji dotyczących dokumentów fonograficznych znajduje się w dalszej części artykułu.

⁸ A. Zubek, fragment recenzji wydawniczej cyklu zeszytów aranżacyjnych, Katowice, 10.05.2018. Oryginał znajduje się w Oficynie Wydawniczej Uniwersytetu Zielonogórskiego.

⁹ Cykl wydawniczy został rozpoczęty w 2018 r. Zeszyt ósmy ukazał się w 2021 r. Numeracja niektórych zeszytów nie zachowuje chronologii w odniesieniu do roku wydania; złożony wcześniej projekt wymagał weryfikacji estradowej wybranych tytułów. Dystrybucją zajmuje się Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, <http://www.ow.uz.zgora.pl>. Obecnie trwają przygotowania do otwarcia kolejnego cyklu pn. *Institute of Music University of Zielona Góra Presents Combo Series*. W 2019 r. projekt został uhonorowany Nagrodą Zespołową Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego za osiągnięcia dydaktyczne.

5. *Institute of Music University of Zielona Góra Presents, SWEET LEE*, composed by Michał Urbaniak, arranged by Bartosz Pernal, Big Band Series Vol. 5, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2018, liczba stron: 108, ISBN: 978-83-7842-325-6, ISMN: 979-0-801573-08-7.
6. *Institute of Music University of Zielona Góra Presents, CABO GIRÃO*, composed and arranged by Bartosz Pernal, Big Band Series Vol. 6, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2018, liczba stron: 124, ISBN: 978-83-7842-353-9, ISMN: 979-0-801573-16-2.
7. *Institute of Music University of Zielona Góra Presents, A NIGHT IN TUNISIA*, composed by Dizzy Gillespie, arranged by Bartosz Pernal, Big Band Series Vol. 7; Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2020, liczba stron: 144, ISBN: 978-83-7842-444-4, ISMN: 979-0-801573-20-9.
8. *Institute of Music University of Zielona Góra Presents, A LITTLE PIECE FOR TINY FEET*, composed and arranged by Bartosz Pernal, Big Band Series Vol. 8. Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2021, liczba stron: 86, ISBN: 978-83-7842-448-2, ISMN: 979-0-801573-24-7.

Zawarte w zeszytach prace twórcze są zróżnicowane stylistycznie i eksponują istotne problemy wykonawcze obecne we współczesnej praktyce big-bandowej. Przedstawione w pracach zagadnienia, ważne w procesie interpretacji, dotyczą m.in.: aranżacji (zastosowanych technik nawiązujących do wykształconych wcześniej, jak również do współcześnie stosowanych, np. *cross section*¹⁰), stylu, formy (opracowania zawierają elementy dokończonowane takie jak wstępy, zakończenia, łączniki, *send off*¹¹ i *special chorus*¹²), kontrastów, rytmu (regularnych i nieregularnych podziałów wartości

¹⁰ Technika *cross section orchestration* polega na realizacji tematów i warstw drugoplanowych przez instrumenty z różnych sekcji (łączenie brzmień instrumentów należących do różnych sekcji). Zapoczątkowany przez Duke'a Ellingtona sposób instrumentacji z powodzeniem wykorzystywali w kolejnych latach m.in. Gil Evans, Bob Brookmeyer, Bob Mintzer i inni.

¹¹ Określenie używane często do orkiestrowego rozpoczęcia np. sola. Czasami w praktyce wykonawczej spotyka się określenie *let out* („wypuszczenie”). J. Szymaniuk, *Riff w muzyce jazzowej – próba kompleksowego ujęcia*; materiały konferencyjne, Międzynarodowa Konferencja Naukowo-Methodyczna „Współczesne metody nauczania muzyki jazzowej / Contemporary Teaching in Jazz Music”, Instytut Muzyki Uniwersytetu Zielonogórskiego, 17-19 listopada 2015; tekst znajduje się w dokumentacji autora.

¹² *Special Chorus* – to odcinek specjalnie skomponowany, pozostający w kontraście w stosunku do wydarzeń wcześniejszych i późniejszych; specjalna część o cechach wirtuozowskich, trudnych technicznie, atrakcyjnych rytmicznie i melodyjnie; makroelement, który swoim napięciem wieńczy dotychczasową treść muzyczną; przeznaczony na jedną z sekcji, np. saksofony lub blacha; często występuje w postaci *tutti*. Czyt. więcej w: J. Szymaniuk, *Interpretacja polskich kolęd i pastorałek w procesie aranżacji na przykładzie partytury Kolędy dla świata*, wyd. 2 uzup., Zielona Góra 2015, s. 108. *Chorus* w muzyce jazzowej oznacza dokładnie „melodia”. Zob. M. Levine, *The Jazz Theory Book*, Petaluma 1995, s. 12.

rytmicznych, pulsacji *afro cuban latin feel*¹³, *double time swing feel*¹⁴, *double time i a tempo, groove*¹⁵; zmienne metrum), izorytmicznego kształtowania materiału, harmonii (od melodyki i harmonii bluesowej do konstrukcji typu *upper structures*, koncepcji modalnych, poliakordowych progresji harmonicznyc, *pedal points*, akordów typu *slash*¹⁶, zbroczeń modulacyjnych, kadencji, reharmonizacji), improwizacji – elementu dopełniającego skomponowane części utworów w aspekcie formotwórczym i emocjonalnym.

Poniżej – w formie cytatów – zamieszczone zostały uwagi przeznaczone dla dyrygentów wraz z krótką charakterystyką poszczególnych aranżacji:

*Del Sasser*¹⁷

[...] Aranżacja utrzymana jest w stylu Easy Jazz Feel i nawiązuje do kompozycji Cute Neala Heftiego w wykonaniu legendarnej orkiestry Counta Basiego. Części A podstawowej formy są dialogiem pomiędzy orkiestrą i perkusją. Istotnym problemem wykonawczym jest uzyskanie przez orkiestrę jednomyślnego brzmienia w zakresie rytmu, artykulacji, długości trwania nut i dynamiki. Część D jest przeznaczona na improwizację (trąbka, fortepian) z możliwością wykorzystania również innych instrumentów. W przypadku wprowadzenia innych solistów wykorzystaj partie towarzyszące (backgroundy) na zasadzie kontrastu. Poziom trudności: średnio-łatwy¹⁸.

¹³ O zmienności pulsu 12/8 *afro cuban latin feel* i 4/4 *swing feel* w kontekście interpretacji aranżacji utworu *A Night in Tunisia* czytaj w: B. Pernal, *Wybrane zagadnienia rytmiczne w kontekście pracy dyrygenta zespołów jazzowych*, [w:] *Dyrygent. Animator – Pedagog – Artysta*, red. I. Wiśniewska-Salamon, Zielona Góra 2018, s. 214.

¹⁴ *Double time feel* – sposób realizacji warstwy rytmicznej utworu polegający na podwojeniu tempa wartości rytmicznych bez zmiany tempa wykonywanych progresji harmonicznyc. Przeciwnieństwem *double time feel* jest *half time feel*. *Double time* – podwojenie tempa utworu. Czyt. więcej w: J. Szymaniuk, *Dyrygent wobec zmian stylistycznych zachodzących w muzyce jazzowej*, [w:] *Dyrygent. Animator...*, s. 195-196. Czyt. także w: J. Szymaniuk, *Prowadzenie zespołów „pomiędzy nutami” na przykładzie Big Bandu Uniwersytetu Zielonogórskiego*, [w:] *Zagadnienia prowadzenia zespołów muzycznych współczesnego rynku kultury*, red. I. Zielecka-Panek, Katowice 2019, s. 106-108.

¹⁵ *Groove* – dosł. bruzda, rowek, wyłobienie; słowo może także znaczyć przyzwyczajenie, szablon. *Groove* dotyczy rytmicznej pulsacji w utworze mającej istotny wpływ na jego ekspresję. Więcej w: J. Szymaniuk, *Interpretacja polskich...*, s. 215-216. Andrzej Schmidt *groove* określa jako: „[...] wyrażenie dogłębnej satysfakcji ze wspólnie odczuwanego i realizowanego żeglowania na swingowej fali”, w: J. Szymaniuk, *op. cit.*, s. 216.

¹⁶ *Slash chord* – dotyczy akordów: trójdźwięk grany nad dźwiękiem w basie innym niż podstawa danego akordu; akordu septymowego opartego w basie na dźwięku spoza akordu; nakładanie się dwóch trójdźwięków. Zob. M. Levine, *op. cit.*, s. 103-110 oraz s. xiii. Por. także A. Jaffe, *Jazz Harmony*, Advance Music 1996, s. 173-176.

¹⁷ Nagranie pogładowe: płyta CD *15 Years In Full Swing*, 2015, UZ BIG BAND 01.

¹⁸ Fragment z *Notes for the conductor*, *Institute of Music University of Zielona Góra Presents*, *DEL SASSER*, composed by Sam Jones, arranged by Jerzy Szymaniuk, Big Band Series Vol. 1, Zielona Góra 2018, s. 5.

*Lester Leaps In*¹⁹

[...] Aranżacja utrzymana jest w stylu Bright Swing. Podstawą warstwy harmoniczej jest Rhythm Changes w zmodyfikowanej postaci. Części A formy AABA opierają się na schemacie kadencji bluesowej i turn around.

W pracy z orkiestrą nad aranżacją należy zwrócić szczególną uwagę na precyzję w zakresie rytmu, artykulacji i dynamiki. Należy zadbać o płynne, a zarazem ze względu na krótkie odcinki, zdecydowane budowanie crescendo i rozładowywanie (decrescendo). Dotyczy to zarówno sekcji Brass i Reeds. Części C-D są przeznaczone na improwizacje (fortepian, saksofon tenorowy) z możliwością wykorzystania również innych instrumentów. W przypadku wprowadzenia innych solistów wykorzystaj partie towarzyszące (backgroundy) na zasadzie kontrastu. Powrót tematu w części E następuje on cue. Poziom trudności: średnio zaawansowany²⁰.

*Simone*²¹

[...] Określenie Jazz Waltz dla tej aranżacji najlepiej sugeruje jej charakter oraz kierunek interpretacji w zakresie rytmu i tempa. Wstęp do utworu w wykonaniu sekcji rytmicznej można potraktować jako open, przy czym ważnym jest przygotowanie właściwej dynamiki przed wejściem tematu realizowanego w pierwszej ekspozycji przez combo. Części C-D są przeznaczone na improwizacje, które mogą być otwarte. Sugerowane instrumenty: saksofon tenorowy, puzon, fortepian. W przypadku wprowadzenia do części improwizowanych innych solistów wykorzystaj partie towarzyszące na zasadzie kontrastu. Po wszystkich solówkach następuje część E na znak. Ma ona charakter special chorusu i stanowi atrakcyjną część dla orkiestry, która może przedstawić słuchaczowi swoje brzmienie i kunszt wykonawczy. Ważnym dla tej części jest zwrócenie uwagi na precyzję w zakresie rytmu i kształtowanie dynamiki. Część G jest przeznaczona dla perkusisty jako drums solo open. Potraktowanie jej w sposób otwarty daje możliwość uzyskania kontrastu wobec części poprzedzających i następujących. Jest dobrym momentem na odpoczynek dla „dęciaków”, ale i też atrakcyjnym dla słuchacza. Poziom trudności: zaawansowany²².

*Breakfast at Tiffany's Theme*²³

[...] Określenie shuffle dla tej aranżacji wyznacza rodzaj rytmu i charakter utworu. Części E-M przeznaczone na improwizacje, swoją budową i warstwą harmoniczną (modal) nawiązują do *So What* Milesa Davisa. Mają one charakter otwarty z możliwością wykorzystania różnych instrumentów oraz swobodnego użycia partii towarzyszących (backgroundów). Część M wieńcząca każde solo wprowadzana powinna być na znak. Takty 3 i 4 w części K są fragmentem przeznaczonym dla sekcji saksofonów, trąbek i wibrafonu na kolektywną

¹⁹ Nagranie poglądowe: płyta CD *15 Years In Full Swing*, 2015, UZ BIG BAND 01.

²⁰ Fragment z *Notes for the conductor, Institute of Music University of Zielona Góra Presents, LESTER LEAPS IN*, composed by Lester Young, arranged by Jerzy Szymaniuk, Big Band Series Vol. 2, Zielona Góra 2018, s. 5.

²¹ Nagranie poglądowe: płyta CD *15 Years In Full Swing*, 2015, UZ BIG BAND 01.

²² Fragment z *Notes for the conductor, Institute of Music University of Zielona Góra Presents, SIMONE*, composed by Frank Foster, arranged by Jerzy Szymaniuk, Big Band Series Vol. 3, Zielona Góra 2021, s. 5.

²³ Nagrania poglądowe: płyta CD *Forever Green – Zawsze Zielona. Urszula Dudziak / Jerzy Szymaniuk / Big Band Uniwersytetu Zielonogórskiego*, 2008, ZSJ CD 02/2008 oraz płyta CD *15 Years In Full Swing*, 2015, UZ BIG BAND 01.

improvizację (freely collective improvisation). Partia wokalna (optional) powinna być wykonywana techniką scat. Poziom trudności: średnio zaawansowany²⁴.

Sweet Lee

[...] Aby jak najlepiej wykonać aranżację w średnim tempie, ważne jest, aby zespół (zwłaszcza instrumenty dęte) eksponował w sposób bardzo zdecydowany kontrasty dynamiczne oraz artykulacyjne. Sprzyja to osiągnięciu spójnego brzmienia orkiestry, kształtowaniu ekspresji we fragmentach o dużym zagęszczeniu materiału dźwiękowego. Zwrócenie szczególnej uwagi na zagadnienia dynamiczne korzystnie wpłyną również na ekspozycję kontrastów fakturalnych. W częściach D, F oraz I perkusista powinien akcentować zgodnie z figurami rytmicznymi realizowanymi w partiach instrumentów dętych. Poziom trudności: zaawansowany²⁵.

*Cabo Girão*²⁶

Kompozycja z wiodącą rolą saksofonu sopranowego, utrzymana w stylistyce samby, w metrum 4/4. Temat oparty jest na formie AABA, z dodaną częścią *interlude*. Szczególną uwagę należy zwrócić na różnice dynamiczne, zwłaszcza w sekcji saksofonów w części C, I oraz J. Precyzyjne, lekkie i swobodne wykonanie ósemkowych figur jest bardzo istotne dla prawidłowej interpretacji warstwy rytmicznej. Partie, które byłyby wykonane przez zespół z tendencją *laid back*, w tej stylistyce skutkować będą niepożądanym efektem artystycznym. Poziom trudności: zaawansowany²⁷.

*A Night in Tunisia*²⁸

[...] Jednym z istotnych elementów niniejszej aranżacji są kontrasty polegające na ekspozycji pulsacji 12/8 *afro cuban feel* i 4/4 *double time swing feel*. Prawidłowe wykonanie tych fragmentów opiera się na swobodnej i precyzyjnej grze sekcji rytmicznej. Wykonanie części aranżacji realizowanych w szybkim tempie wymaga skupienia uwagi na zagadnieniach artykulacyjnych, rytmicznych i dynamicznych. Linia melodyczna powierzona trębaczowi zapisana jest orientacyjnie i powinna podlegać swobodnej i stylowej interpretacji. Poziom trudności: zaawansowany²⁹.

²⁴ Fragment z *Notes for the conductor, Institute of Music University of Zielona Góra Presents, BREAKFAST AT TIFFANY'S THEME*, composed by Krzysztof Komeda, arranged by Jerzy Szymaniuk, Big Band Series Vol. 4, Zielona Góra 2018, s. 5.

²⁵ Fragment z *Notes for the conductor, Institute of Music University of Zielona Góra Presents, SWEET LEE*, composed by Michał Urbaniak, arranged by Bartosz Pernal, Big Band Series Vol. 5, Zielona Góra 2018, s. 5.

²⁶ Nagrania poglądowe: płyta DVD *BIG BAND of the Karol Lipiński Academy of Music in Wrocław – live*, AMuz WR 013, 2017 oraz płyta *Zbigniew Lewandowski & Bartosz Pernal Orchestra. Salute to Buddy Rich*, 2021, GROT CD 005.

²⁷ Fragment z *Notes for the conductor, Institute of Music University of Zielona Góra Presents, CABO GIRAÓ*, composed and arranged by Bartosz Pernal, Big Band Series Vol. 6, Zielona Góra 2018, s. 5.

²⁸ Nagranie poglądowe: płyta CD *Zbigniew Lewandowski & Bartosz Pernal Orchestra. Salute to Buddy Rich*, 2021, GROT CD 005.

²⁹ Fragment z *Notes for the conductor, Institute of Music University of Zielona Góra Presents, NIGHT IN TUNISIA*, composed by Dizzy Gillespie, arranged by Bartosz Pernal, Big Band Series Vol. 7, Zielona Góra 2020, s. 5.

A Little Piece For Tiny Feet

[...] Utwór nawiązuje swoją budową do klasycznej formy AA1, wykorzystuje melodykę i harmonię bluesową, a także elementy *shuffle rhythm*. Wśród istotnych zagadnień wykonawczych zawartych w partyturze należy zwrócić szczególną uwagę na precyzję artykulacyjną we fragmentach zawierających figury szesnastkowe. Szczególnie istotne są także proporcje w brzmieniu instrumentów eksponujących temat w części B i zwrócenie uwagi, by delikatny kontrapunkt saksofonów nie zagłuszał eksponowanej głównej linii melodycznej. Część, w której ujęte są partie improwizowane, pozostawia dyrygentowi dużą swobodę w wyborze solistów, aczkolwiek istotne jest, by ostatnim solistą był wskazany w partyturze pierwszy saksofon tenorowy (1st Tenor Sax Solo). Poziom trudności: zaawansowany³⁰.

Cechą wyżej wymienionych utworów jest ich zróżnicowanie stylistyczne, a zawarte w nich koncepcje – obecne m.in. w warstwie melodycznej, harmoniczej, rytmicznej, planów aranżacyjnych, budowania i rozwiązywania napięć, instrumentacji – wpłynęły na indywidualny koloryt poszczególnych aranżacji.

Omawiane partytury są przykładem zastosowania faktury instrumentalnej (wyjątkiem jest *Breakfast at Tiffany's Theme* z opcjonalnym głosem wokalnym). Istotnym elementem kształtującym materiał muzyczny jest kontrast. Aranżacje operują płynnym przechodzeniem od struktur kameralnych do *tutti*. Plany brzmieniowe umieszczone w aranżacjach prezentują monofoniczne i homofoniczne ujęcie poszczególnych sekcji instrumentów (także *tutti*), naprzemiennie jak również jednocześnie. Homofonicznemu kształtowaniu materiału kontrastowo przedstawiane zostały elementy polifoniczne. Występujące kontrapunktujące linie melodyczne oraz ich strona wyrazowa wskazują na zjawisko pośrednie, jak na przykład faktura polifonizująca (np. *Simone*).

Obok homogenicznego i poligenicznego traktowania środków wykonawczych zastosowane zostały także typy pośrednie³¹. Przykładem homogenizowania poligenicznego brzmienia orkiestry jest izorytmiczne kształtowanie materiału (np. w utworze *Del Sasser*³², obszerne fragmenty *Cabo Girão* i *A Night in Tunisia, special chorus* w *Simone*).

³⁰ Fragment z *Notes for the conductor, Institute of Music University of Zielona Góra Presents, A LITTLE PIECE FOR TINY FEET*, composed and arranged by Bartosz Pernal, Big Band Series Vol. 8, Zielona Góra 2021, s. 5.

³¹ J. Chomiński, K. Wilkowska-Chomińska, *Formy muzyczne*, t. 1, *Małe formy instrumentalne*, Kraków 1983, s. 163-164. Czyt. również J. Chomiński, K. Wilkowska-Chomińska, *Opera i dramat*, Kraków 1976, s. 257-263. Zob. także D. Wójcik, *ABC form muzycznych*, Kraków 1996, s. 16-17.

³² Autor preferuje włączanie do repertuaru aranżacji ukształtowanych (przynajmniej częściowo) w sposób izorytmiczny. Tak zbudowane plany pomagają w budowaniu brzmienia w kontekście jednomyślnego ustawienia rytmicznego (w tym artykulacji), dynamiki, czasu trwania i „zamykania” dźwięków, frazowania etc. Uwaga dotyczy przede wszystkim big-bandów rozpoczynających swoją muzyczną przygodę. Wydawnictwa na rynku zachodnim dysponują ogromną ilością takich partytur – znanych aranżacji kojarzonych ze słynnymi orkiestrami świata.

Okładki zeszytów aranżacyjnych *Institute of Music University of Zielona Góra Presents Big Band Series*, vol. 7 (rok wyd. 2020) i vol. 3 (rok wyd. 2021); Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego; projekt graficzny: Jacek Papla.

Użyte w powyższych opracowaniach techniki aranżacyjne odwołują się do wzorców wykształconych i stosowanych wcześniej w muzyce jazzowej i zostały przystosowane do historycznie zmiennej stylistyki kompozycyjnej.

Autorzy projektu wyrażają nadzieję, że wydane zeszyty będą stanowić przyczynek dla Instytutu Muzyki Uniwersytetu Zielonogórskiego w zakresie budowania zasobów bibliotecznych literatury dedykowanej big-bandom. Pragną, by stały się także inspiracją do twórczych wyzwań mających na celu rozwijanie pięknej sztuki, jaką jest kompozycja i aranżacja. Tworzenie partytur dla swoich orkiestr dać może band-leaderowi ogromną satysfakcję i szansę opracowania repertuaru zgodnie z możliwościami zespołu, a także z indywidualnymi i zbiorowymi oczekiwaniami muzyków.

Niniejszy tekst autor dedykuje m.in. swoim studentom-aranżerom z życzeniami, aby ich świadomość artystyczna wzrastała na gruncie tradycji, czerpała z niej wiedzę i inspiracje do rozwijania własnego języka muzycznego. Wierzy, że w procesie kreacji własnej muzyki towarzyszyć im zawsze będą wnikliwość, kompetencje i emocje.

Bibliografia

- Chomiński J., Wilkowska-Chomińska K., *Formy muzyczne*, t. 1, *Małe formy instrumentalne*, Kraków 1983.
- Chomiński J., Wilkowska-Chomińska K., *Opera i dramaty*, Kraków 1976.
- Dyrygent. Animator – Pedagog – Artysta*, red. I. Wiśniewska-Salamon, Zielona Góra 2018.
- Institute of Music University of Zielona Góra Presents Big Band Series*, vol. 1-8, Zielona Góra 2018-2021.
- Katalog, Obszar sztuki, <http://www.ow.uz.zgora.pl/kategoria-produktu/obszar-sztuki/sztuki-muzyczne/> (data dostępu: 10.11.2022).
- Jaffe A., *Jazz Harmony*, Advance Music 1996.
- Levine M., *The Jazz Theory Book*, Cop. 1995, Petaluma 1995.
- Szymaniuk J., *Informacje szczegółowe*: <http://www.imu.uz.zgora.pl/wp-content/uploads/2013/04/INFORMACJE-SZCZEGÓŁOWE.pdf>. (data dostępu: 12.11.2022).
- Szymaniuk J., *Interpretacja polskich kolęd i pastorałek w procesie aranżacji na przykładzie partytury Kolędy dla świata*, wyd. 2 uzup., Zielona Góra 2015.
- Szymaniuk J., *Riff w muzyce jazzowej – próba kompleksowego ujęcia*; materiały konferencyjne, Międzynarodowa Konferencja Naukowo-Methodyczna „Współczesne metody nauczania muzyki jazzowej / Contemporary Teaching in Jazz Music”, Instytut Muzyki Uniwersytetu Zielonogórskiego, 17-19 listopada 2015; tekst znajduje się w dokumentacji autora.
- Wójcik D., *ABC form muzycznych*, Kraków 1996.
- Zagadnienia prowadzenia zespołów muzycznych współczesnego rynku kultury*, red. I. Zielecka-Panek, Katowice 2019.
- Zubek A., fragment recenzji wydawniczej cyklu zeszytów aranżacyjnych, Katowice, 10.05.2018. Oryginał znajduje się w Oficynie Wydawniczej Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Dyskografia

- 15 Years In Full Swing*, płyta CD, 2015, UZ BIG BAND 01.
- BIG BAND of the Karol Lipiński Academy of Music in Wrocław – live*, płyta DVD, AMuz WR 013, 2017.
- Forever Green – Zawsze Zielona. Urszula Dudziak / Jerzy Szymaniuk / Big Band Uniwersytetu Zielonogórskiego*, płyta CD, 2008, ZSJ CD 02/2008.
- Zbigniew Lewandowski & Bartosz Pernal Orchestra. Salute to Buddy Rich*, płyta CD, 2021, GROT CD 005.

Institute of Music University of Zielona Góra Presents Big Band Series

Summary

The article is dedicated to new releases under the general title *Institute of Music University of Zielona Góra Presents Big Band Series*, in the field of repertoire dedicated to big band jazz orchestras. The author presents a series of eight big band charts, which were published in

2018-2021 by the Publishing House of the University of Zielona Góra. They are the result of research at the Institute of Music as a part of the research topic *Music in contemporary culture and education*, the scope of which includes, among others, issues related to the specificity of jazz music in terms of its performance, artistic concepts and creative tools, as well as education. The author discusses the publishing target of the project, makes a short description of individual titles, and highlights important performative and interpretative problems in the contemporary big band practice. It also emphasizes the importance of this publication in the context of the existing shortage of sheet music for big bands on the Polish market.

Keywords: jazz, big band, composition, arrangement, music for big band, conductor